

Le v lastnem tisku
ie moč in bodočnost

Nova Pravda

Št. 46

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtletno Din 10.—, polletno Din 20.—, leto Din 40.—, Posamezna številka Din 1.—, Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočerkovni račun šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

Praznik zedinjenja

Dvajset let je minulo. Dolga doba je to od tistih časov vesplošnega narodnega navdušenja, v katerih je mimo velikega dogodka vse drugo izginilo kakor medla senca. Izginilo je tedaj vse trpljenje črne preteklosti in na vzhodu je zažarel solnce svetle bodočnosti.

Narodno zedinjenje. Zedinjenje treh narodov v eno državno celoto, v eno življenje, eno dušo...

Toda zedinjenje mora biti popolno, katera popolnost se odraža v tem, da zadovolji vsem potrebam onih, ki so se združili. Treba je ugoditi samo upravičenim zahtevam vseh delov naroda, predvsem najnižjim slojem. Narod se na ta način idejno okrepljuje, spremembe ga težje zadevajo in njegova bodočnost je sigurnejša.

Narodno delavstvo se spominja na dan narodnega zedinjenja odločne borbe onih, ki so ustanovitelji tega pokreta in ki so se protivilo vsem zablodam naroda preteklosti.

In danes? Živimo v nemirnih dneh. Naše narodno življenje je polno najrazličnejših socialnih problemov. Naše narodno vprašanje je v glavnem socialno vprašanje, ki mora najti rešitev, da v troedinem narodu ne bo bojazni pred bodočnostjo, pač pa zagotoviti z rešitvijo socialnih vprašanj temelje naše države — svojemu narodnemu delavcu.

Z rokami ne smemo zakrivati oči, imeti je treba voljo in pogum, da stvari vidimo in gledamo take, kakršne dejansko so.

V Jugoslaviji nimamo neplodnega sveta — imamo narodnega bogastva v izobilju in v tem je treba najti vir, iz katerega bi črpali dobrine, ki bi služile narodu.

Po dvajsetletnem prizadevanju pa ostane naš osnovni in najtežji socialno-gospodarski problem le v tem, kako dati mladim narodovim silam zaposlitev in kruh. Zavedajmo se tega velevažnega vprašanja in bodočnost naše mlade države bo trdna in trajna.

Naša lepa domovina je ozemlje, katera je potrebna, da se ji ustvari vse pogoje za gospodarski obstoj in napredek, ako hočemo, da narodna zavednost v pomanjkanju in nezadovoljstvu ne propade.

Kako lepo bodo še utripala naša srca! — In danes, ko se spominjamo onih dni, ko smo se rešili tujčevih vezi in se združili v svobodno mlado Jugoslavijo, ki svoje veliči-

Naša „Nova Pravda“

Da ne bo nobenih nejasnosti in da se našemu listu ne bodo podtikali in vsiljevali nameni, ki s programom lista niso v skladu, je potrebno, da ponovno in odločno naglašamo, da je naš list zgolj socialno politično in strokovno glasilo.

Zato je naš list tudi obvezno strokovno glasilo organiziranih članov Narodno strokovne zveze in išče naročnikov med onimi stanovi in poklici, ki se za list zanimajo in hočejo podpreti narodna, demokratična, socialna in strokovna stremjenja narodnega delavstva.

Ves čas izhajanja se je list strogo držal smeri in namena, ter se ni nikdar vtilkal v dnevna politična in strankarska vprašanja samo zato, da bi v svojem namenu nehote ne zašli na stranpota. Tudi za sedanjí volilni metež se naš list ni brígal.

Po svojem programu naš list zagovarja narodnost, napredno, moderno in demokratično, socialno ideologijo in napredno demokratični gospodarski program, samo zato, ker smo prepričani, da je le na demokratični podlagi zasnovana moderna socialna

zakonodaja in vzgojena socialna pravičnost v ljudstvu ter poštenost v gospodarstvu edini in prvi predpogoj sreči in blagostanju v državi in na svetu sploh.

Zato smo z veseljem pozdravili in odobrvali vsak ukrep in korak, pa naj je prišel od katerekoli strani in od katerekoli vlade, ki se je približal naši osnovni miselnosti.

Narodno strokovna zveza kot nepolitična strokovna organizacija je pustila politiko prostih rok vsem organiziranim članom, da se strankarsko prosto udeležujejo, toda tako, da ne bo moderna in demokratična socialna ideologija, na kateri organizacija sloni, zapostavljena ali celo ogrožena.

Enako stališče zavzema tudi naš list „Nova Pravda“.

Hočemo srečno, mogočno in močno Jugoslavijo. To dosežemo le, kadar bo srečen, zadovoljen in močan naš mali človek. To je naš cilj.

Le v zadovoljstvu leži moč in odpora sila naroda.

Progon židov

—k Nemčija hoče za vsako ceno in z vsemi sredstvi iztrebiti židovski element iz javnega in gospodarskega življenja. V kolikor ima ali nima prav nočemo tu razpravljati. Več nam gre za vzrok, s katerim so si židje naprtili toliko sovraštva. Glavno je izkoriščanje.

Žid izkorišča vsako ugodno priliko, vsakega človeka, da se, če le mogoče okoristi. Zato se je žid poprijel trgovine, bankarstva, posredovanj, torej samo poklicev, pri katerih rabi samo dar svojega jezika in razuma, da profitira.

Pod židovstvom razumemo najgrše izkoriščanje vseh prilik in svojega bližnjega v namenu, pridobiti zase vse, kar potrebuje in še več.

ne in bodočnosti ne moremo in ne smemo videti v veliki številčni moči, temveč samo v svoji notranji sili. In v čem je ta notranja sila? V resničnem ustvarjajočem delu, ki služi le narodnemu blagostanju.

Zedinite dobrote, ki jih je željan narod in solnce sreče bo sijalo večno v mladi Zedinjeni Jugoslaviji.

Zato se vse države branijo židovskega priseljevanja in vpliva v javnem življenju.

Ali so židi res edini, ki izkoriščajo?

Naša država nima židov, vsaj v toliki meri ne, da bi bile potrebne posebne sankcije proti njim, kakor se to vrši v drugih državah.

Imamo pa krščene žide, proti katerim smo brez moči.

Ni potreba, da gremo v Nemčijo preiskavati, kaj vse se vrši pod židovskimi metodami, dovolj je, da vidimo židovske, in sicer pristno židovske metode naših krščenih židov, ko se gre za izkoriščanje našega delavca in nameščenca, umazano konkurenco, kopičenje kapitala, pridobljenega krivičnim ali celo protipravnim potom.

Ti židje nosijo naša lepa slovanška in krščanska imena in jih ni sram uporabljati židovske metode.

Pravi židje izrabljajo tuje narode, krščeni židje pa izrabljajo lasten narod.

Da je temu res tako, nas pretresajo razne sodne razprave, ko slišimo in čitamo s kakšnimi naravnost židovskimi metodami se bra-

nijo ti krščeni židje, da bi jim ne bilo treba zadostiti pravici in plačati svojemu nameščencu, kar mu po zakonu pripada. Do potankosti so iznajdljivi, kadar se gre za to, da obidejo zakon o zavarovanju minimalnih mezd, samo da jim ne bi bilo treba plačati toliko, kolikor so primorani, kaj šele, da bi plačali toliko, kolikor dotični delavec ali nameščenec s svojo sposobnostjo in spretnostjo zasluži.

Ako vzamemo v obzir sprejemanje moči v službo na brezplačno preskušnjo, to moč se po dveh mesecih odpusti kot neuporabljivo, vzame se novo moč zopet na poskušnjo itd., pa mine leto, in dotičnik dela ugodno bilanco, ker je pri samih poskušnjah prav dobro, solidno in uspešno vozil.

Ali ni to židovstvo, krščenega Žida sorodnega po jeziku in veri.

Ali ni to židovstvo, če podjetje vzame v službo brezposelnega in inteligentnega kvalificiranega delavca, delati mu mora 8, 9 in celo 10 ur na dan, samo da je naročeno delo gotovo, potem ga pa za pridnost vestnost in sposobnost plača po din 2,50 na uro za 8-urni delavnik, sam je pa zaslužil tisočak.

Taki židje so nevarni in nesreča za narod. V tej zavesti potem večsih odrinejo kako podporo temu ali onemu društvu in v listih se jih mora proglasiti za dobrotnika naroda.

Takemu in temu židovstvu je treba napovedati boj do skrajnosti.

Ministrstvo za socialno politiko mora najti sredstva, da se krščenim našim židom odvzamejo možnosti, posluževati se pristnih židovskih metod.

Obvezen poklicen posvet

V Franciji je izšla nova uredba, ki po modernih vidikih in na podlagi sedanjih izkušenj ureja problem poklicnega svetovanja in poklicne izobrazbe. Naredba je izšla maja tega leta. Naredba upeljuje obvezen posvet za vse osebe, ki so mlajše kot 17 let in se hočejo izučiti v trgovini ali obrti. Država ustanavlja na vsem ozemlju posebne sekretarijate za poklicno svetovanje in za poklicno izobrazbo. Tozadavne državne urade vodi poseben državni uradnik, kateremu stoji na strani poseben odbor interesentov iz vrst učiteljev, obrtnikov, trgovcev, rokodelcev, nameščencev, poljedelcev in delavcev. Uredba uvaja tudi obvezen teoretičen in praktičen pouk v strokovni šoli.

Poslovanje in ravnanje s poselskimi knjižicami

1. novembra so objavile «Službene novine» navodila ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje o poslovanju in ravnanju s poselskimi knjižicami, o čemer je dobro, da so poučeni naši naročniki, ki zaposlujejo delavce, vajence ali služinčad.

Poselsko knjižico mora imeti vsakdo, ki je v katerikoli službi kot kvalificiran, pol ali nekvalificiran delavec, vajenec ali nameščeneec, če je najmanj 14 let star in jugoslovanski državljan. Nameščenci morajo imeti mesto poselske knjižice legitimacijo. Vajenci izpod 14 let ne morejo imeti poselske knjižice.

Kvalificirani delavci so oni, ki imajo pomočniški izpit ali podobno kvalifikacijo. Nameščenci so oni, ki so zavarovani pri Pokojninskem zavodu. Direktorji ali prokuristi morajo, ne pa morajo imeti poselske knjižice. Za tuje državljane zadostuje dovoljenje za zaposlitev. Izjemoma se morejo tudi njim izdati poselske knjižice po odredbi ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje.

Poselske knjižice izdajajo, zamenjujejo in obnavljajo: 1. Občinske oblasti. 2. Obvezna združenja trgovcev in obrtnikov in njih poverjeništa vsem učencem (vajencem) in pomočnikom. Za izdajo je pristojno ono združenje, na čigar območju je podjetje, pri katerem je zaposlena dotična oseba. Če je učenec ali pomočnik zaposlen, izda knjižico ono združenje, na čigar območju ima stalno bivališče. V krajih izven sedeža združenja ali poverjeništa sprejema prošnje za izdajo poselskih knjižic od vajencev in pomočnikov, zaposlenih v industrijskih ali obrtniških podjetjih občina, z vsemi potrebnimi podatki in prilogami za vpis v poselsko knjižico ter zlasti s podatki o osebnem prosil-

čevem opisu. Tako urejene prošnje pošlje občina pristojnemu združenju poverjeništvu obrtnikov s predpisano ceno za vrednost obrazca poselske knjižice ter s potrebnim zneskom za plačilo poštnine.

3. Organi državnih prometnih ustanov za one, ki so zavarovani pri zavarovalnih ustanovah državnih prometnih naprav.

4. Same zamenjujejo in obnavljajo poselske knjižice pristojne vojaške oblasti osebam, zaposlenim pri njih.

Poselske (delavske in druge) knjižice, izdane do 27. septembra 1938, veljajo do 31. decembra 1939.

Te stare knjižice zamenjavajo:

1. Državne krajevne policijske oblasti (v Sloveniji so te v Ljubljani, Mariboru in Celju) za vse lastnike starih poselskih knjižic. Če stara poselska knjižica ni izdana po obveznem združenju, ne vpiše podatkov o kvalifikaciji policijska oblast, temveč pošlje knjižico obveznemu združenju, da ono vpiše vse podatke.

2. Kjer ni policijskih oblasti, zamenjujejo poselske knjižice obvezna združenja trgovcev in obrtnikov.

3. Pri vojski zaposlenim osebam pristojne vojaške oblasti, pri prometnih napravah pa slednje.

4. Vsem drugim pa zamenjujejo poselske knjižice občine.

Podatki o času in vrsti zaposlitve, vpisani v poselski knjižici se redno ne potrjujejo, izjemoma le za učence in pomočnike obrta in trgovine.

Od 28. septembra 1938 morajo vse zaposlene osebe imeti:

a) poselsko (delavsko ali drugo) knjižico, ki je bila pravilno izdana do 27. septembra 1938, a se morajo te knjižice zamenjati do 31. decembra 1938.

b) ali poselsko knjižico obrazca, ki jo tiska osrednja uprava za posredovanje dela. To knjižico si morajo nabaviti vsi, ki še nimajo stare.

Delodajalec, ki ima delavca, vajenca ali nameščenca brez te knjižice, se kaznuje.

Zasebnim nameščencem, ki morajo imeti poselsko knjižico ali legitimacijo ter zahtevajo, da se jim izda legitimacija zasebnega name-

ščenca, se izda legitimacija, ki popolnoma nadomešča poselsko knjižico.

Obrazci poselskih knjižic se naročajo pri Središnji upravi za posredovanje dela v Beogradu, Strossmajerjeva ul. 9. Tudi vse druge listine izdaja ta uprava. Knjižice, ki jih je kupila ena ustanova, nikakor ne sme odstopiti drugi.

Poselska knjižica velja za dobo 10 let.

Povračilo plačanih prispevkov v zavarovanju za onemoglost, starost in smrt

Praviloma se prispevki, ki so bili plačani za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, ne povračajo.

Vendar pozna zakon dva izjemna primera, v katerih pa urad vrne plačane prispevke.

1. Pravico do povračila plačanega prispevka, toda največ do enoletnega zneska svoje pravice do rente imajo zavarovane ženske, ki se omože, pa v roku pol leta pred omožitvijo ali dveh let po njej trajno prestanejo biti zavezane zavarovanju ter ne podaljšajo zavarovanja. Povračilo morajo zahtevati v enem letu od dne, ko stopijo iz obveznosti zavarovanja, sicer ta pravica ugasne. Povrnjeni znesek ne more presegati dvanajstkratnega letnega prispevka, kar more znašati največ 5184 din.

2. Pravico do brezobrestnega povračila vsega zanje plačanega prispevka za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt za prvih 200 tednov in do polovice prispevka, plačanega po 200. tednu, imajo osebe, ki dovrše 70. leto starosti, preden pridobe pravico do starostne rente.

Ako pa so take osebe že dovršile čas čakanja za onemoglostno rento (200 tednov), smejo namesto tega podaljšati zavarovanje, da pridobe

pravico do starostne rente. V tem primeru je delodajalec zavezan še nadalje plačevati svoj del prispevkov, ako je zavarovanec pri njem v službi.

Nekateri so mnenja, da za stare zavarovance (n. pr. od 67. leta dalje) zavarovanje za starost, onemoglost in smrt nima pomena, ker do 70. leta ne bodo dosegli niti čakalne dobe za onemoglostno rento, še manj pa čakalno dobo za starostno rento.

Zgoraj smo torej odgovorili na ta pomislek. Tem starim zavarovancem se ne bo zgodila nobena krivica. Ko dovrše 70. leto starosti, dobe lahko povrnjene vse prispevke ali pa morejo podaljšati zavarovanje kakor smo zgoraj videli.

Izraba prostega časa

Letos se je v Bruslju vršila posebna mednarodna konferenca, na kateri je bilo sklenjeno, da se ustanovi poseben mednarodni odbor za vprašanja koristne izrabe prostega časa delavcev in nameščencev. V Rimu pa se je v mesecu juliju t. l. vršil svetovni kongres «Delo in veselje», katerega so se udeležili delegati iz 62 držav in dežel. Kongres je zboroval v 11. odborih. Naloga kongresa je bila utrditi načela, po katerih naj se na mednarodni podlagi organizira koristna izraba prostega časa delavcev in nameščencev. Ta mednarodna organizacija hoče izdajati tudi svoj poseben časopis.

Govor predsednika vlade v Bjelini

Dr. Stojadinović kot nosilec državne liste JRZ je med drugim izjavil, da je čuvár politične oporoke pokojnega N. Pašića. Povedal je, da je njegova vlada storila več kot vse vlade doslej, ker je zavlada v državi sreča in blagostanje.

Za rešitev hrvatskega vprašanja je stavil en pogoj: «En kralj, en narod, ena država.» Dr. Maček bo lahko čakal v opoziciji še celih napovedanih 99 let.

Shodu je prisostvovalo šestdeset tisoč ljudi, med njimi 100 kandidatov in razne druge višje osebnosti.

... in se govornik vrne ...
... in se govornik vrne ...
... in se govornik vrne ...

Naročajte «Novo Pravdo»

Karel Nový:

41

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Ali bi mogel takšen s štirinajstimi leti?»

«Slišal sem, da v predmestju, a morebiti so to čenče; pravijo, da so tudi šolarji okuženi.»

«To najbrž ni resnica!» je vzkliknila skorajda razburjeno.

«In da so takile malopridneži okužili tudi poročene žene. Seveda so morali biti prej sami okuženi od žensk.»

Videla je Venouškov gladni obraz in ni več dvomila. «H!» je dejal Venoušek, «denar!» Mogoče služijo svoj denar; na kakšen način?»

«Ne bi hotela,» je z vzdihom rekla Magdalena, »da bi moji otroci rasli v predmestju. Vobče, Jože, imeti otroke, je velika skrb. In odgovornost. Kako bi mogla dajati odgovor za življenje otroka, če bi ne mogla skrbeti zanj, kakor je treba?»

«Kako bi preživljala otroka, ko danes niti sebe ne moreva,» je odvrnil.

Magdaleni so se skalile oči. Hitro si je otrla solzo in z obrazom, obrnjenim naravnost k Jožetu, je spregovorila resnobno, da ga je zadelo v dno duše:

«Toda jaz hočem od tebe otroka, Jože! Ko bo nekoč... veš, nikoli nisem tako silno hrepenela po kaki glavicici kakor takrat, ko sem ga izgubila. Ne moreš si misliti, kako sem se čutila zapuščeno, kako sem hrepenela!»

Jože je sklenil roke in se ves ukrivil.

*

Drugega dne je šla Magdalena še v temi, da bi bila ob času nazaj, v Prago kupovat podlogo. V

Rytířski ulici se je srečala z Grussom. Mogoče bi bil šel mimo, če bi jo bil zagledal bolj daleč. Magdalena je videla, kako je preplašeno trenil z očmi. Toda hitro se je ovladal, snel trdi klobuk in se smehljal.

«Kako je z vami?» je vprašal in ji podal roko.

Zardela je, ni mogla odgovoriti, kakor bi ji oči zastrla megla, iz katere se je zarisal hotelski strop z napol izbrisano rožo in debelušnim angelčkom v sredini. In že zopet je čutila Grussov pogled.

Vprašal je:

«Kako je z vami? Niste bili bolni?»

«Da. Nekoliko.»

«Ubogo dekle...»

Kaj je še hotel reči? Magdalena je bila kakor hipnotizirana, dih ji je zastajal, trepetala je.

«Maló sem bila bolna, pa je že davno vse v redu.»

«Že davno, že davno,» je ponavljal brez misli Gruss. «Že davno,» je pristavil trdneje, «gospodična, nisem pri Gautschih. Osamosvojil sem se. V tem času! Ne potujem več, imam svojo trgovino. S pneumatikami. Danes ne gre nič drugega. Kaj pa vi delate? Iščete službe?»

To je videl na nji. Kakšna so tista skrivna znamenja, po katerih se spozna vsak, ki išče zaslužka?

»Da,» je prikimala in pogled ji je obvisel na njegovih ustnicah.

«Vi tudi, ubožica, iščete dela. Nu, prav, vam bom dal priporočilo. Pridite zatrdno, morda se bo kaj našlo. Priporočilo... da, zveze imam. Tu je vizitka. Na Revolučni cesti sem. Prav gotovo bom kaj vedel. Na svidenje.»

Magdalena je vtaknila podolgasti, trdi listek v torbico, in šele tedaj se je domislila, da Gruss ni šel po hodniku naravnost proti nji, ampak ga je meril počez. (Dalje prihodnjič.)

Zunanje politične vesti

Pretečeni teden je stal v napetosti zunanje političnih dogodkov obisk ministrskega predsednika Anglije Chamberlaina v Parizu, ker se je pričakovalo večjega razčiščenja zamotanih, skritih in nejasnih zunanje političnih vprašanj.

Med angleškimi in francoskimi državniki je prišlo do izmenjave misli, ki so se pokazale v popolni skladnosti v ciljih obeh držav.

Najjasnejši in najbolj naglašen je bil sklep, da se obe državi pospešeno oborožujeta, ter da bo Anglija dala Franciji v primeru potrebe pol milijona vojakov na razpolago.

Anglija preusmerja svojo zunanjo politiko v pravcu, ki ji bo prinesel koristi.

Angleži so hladni trgovski računarji in v politiki ne poznajo sentimentalnosti. Da je to res, so nam dokazali dogodki zadnjih mesecev.

Francija se zviija v notranje političnih krčih zaradi ogromnih stavk, ki so namenjene v prvi vrsti zrušitvi Daladierjeve vlade, ker hoče ta vlada preusmeriti notranje politično in socialno zakonodajo na škodo priborjenih pravic delavstva.

Vlada je odločena s silo zatreti politične podvige delavstva, zato je že nastopila z oboroženo silo.

Politični kaos, ki vlada sedaj v Franciji, daje sumiti, da bo politika močne roke zmagala.

Češkoslovaška preureja svoje notranje gospodarske organizacije in uveljavlja nov notranje političen kurz, popolnoma nasproten bivšemu. Najvažnejši dogodek bo volitev novega predsednika republike, ki se vrši jutri, ki bo dal avtoritativni pečat vsemu vladnemu delu po odstopu Krkonošev.

Nemčija rešuje dva problema, židovskega in kolonijalnega. Židovski problem gre hitro k svoji končni rešitvi, kolonijalni pa postaja z dneva v dan bolj trd oreh.

Madžarska in Poljska sta v objemu započeli gonjo za skupne meje na škodo češkoslovaške države. Oborožene tolpe izzivajo nemire na mejah slovaške, hoteč na ta način priti hitreje k cilju.

Ker Nemčija taki akciji ni naklonjena, je verjetno, da so vsi ti naporji Madžarske in Poljske brez haska in brez pomembnosti.

Španija preživlja zadnji teden brezsmiselno in strašno bombardiranje iz zraka, ki zahteva mnogo človeških življenj in ogromno škodo na narodnem imetju.

Kitajci so vrgli Japonce iz Kantona. Japonski general, ki je slavil veliko zmagovalno zaradi zavzetja Kantona, je bil odpoklican.

Na kitajskem se prava vojna v resnici šele pričinja.

Rumunski kralj Karol je bil slovesno sprejet v Londonu in je dosegel s svojim obiskom znatne koristi za svojo državo.

Naš knez namestnik Pavle je bil istotako sijajno sprejet v Londonu. Tudi njegov obisk velja koristim naše države. Ugoden odmev obeh obiskov se bo pokazal morda že v bližnji bodočnosti.

Tovariš, na delo!

Kot narodno zaveden delavec si pač izpolnil svojo prvo stanovsko dolžnost s tem, da si se organiziral v Narodni strokovni zvezi. Vsa čast ti, in prav je tako, da se smelo priznavaš k onim, ki jim je pri srcu bodočnost našega narodnega delavstva. Bodi ponosen in štej si v čast, da si se pridružil armadi onih pogumnih borcev, ki hočejo priboriti tudi svojemu stanu — svoje pravice! Vendar pa ni to še vse! Potrebno je, da pri oranju naše ledine tudi sam zastaviš vse svoje sile! Ni dovolj, ako si samo naročen na «Novo Pravdo» ter da jo morebiti še pazno prečitaš. Tvoja dolžnost je, da navdušuješ zanjo tudi druge, da agitiraš zanjo od delavca do delavca! Vedi, da je sleherno stanovsko glasilo najboljši in najzgovornejši agitator in propagandist! Ako naletiš na znanca iz sosednega kraja, skušaj pri tem obrniti razgovor tudi na našo delavsko stvar, povej mu kdo smo in kaj hočemo, in kako mislimo mi odpomoči sedanjemu delavčevemu zlu. Skušaj ga pridobiti za našega člana in naročnika «Nove Pravde».

Oglasi se pa tudi sam, in to po možnosti večkrat s kakim dopisom ali člankom v «Novi Pravdi». Naj te ne moti, ako ti bo roka in beseda od kraja morebiti okorna, nič zato, saj ni še nihče padel učen z nebá. Prepričan pa sem tudi, da ti bo naš tov. urednik rad ponudil svojo blagohotno pomoč. Ako hočemo «Novo Pravdo» spraviti tudi po svoji vsebini na višino prave narodno-delavske tribune, potrebujemo po vseh naših delavskih postojankah svoje poročevalce. Še boljše je, ako se osnujejo pri vseh naših podružnicah Narodne strok. zveze poročevalski krožki z nalogo, da skrbijo za redne dopise in članke za «Novo Pravdo». Vsi ti naj bi predstavljali poročevalski štab «Nove Pravde», a obenem tudi soutirali teren za uresničenje naše ideje. Ravno na ta način bo pa tudi našemu tov. uredniku olajšano delo, ker bo lahko izbiral iz dobrega le najboljše. — Tovariš, na delo! Širi našo delavsko idejo z vsemi močmi in ob vsaki priliki. Kajti veliki čas in zgodovina nas mora najti popolnoma pripravljene, složne in jake! Tovariši na delo!

Iz naših delavskih krajev

Maribor

Prvi nastop naših malih tamburašev je določen za nedeljo 18. decembra in nastopijo poleg malih tamburašev tudi še vijolinisti in harmonikarji. Spored je skrbno sestavljen in ga priobčimo v prihodnji številki. S koncertom je združena tudi božičnica, katero priredi podružnica delavskim otrokom.

Spored I. nastopa malih tamburašev in božičnice, ki se bo vršila v nedeljo 18. decembra t. l. v veliki dvorani Narodnega doma v Mariboru, je naslednji: 1. Pozdrav, govori učencem Grmek Franc, 2. Naprej zastave slave, Mila lunica in Pojdimo na Štajersko, svira zbor malih tamburašev pod vodstvom tov. Z. Smoniga, 3. «Delavska mati», deklamira Bratuš Ljubica, 4. «Tri želje», deklamira Tumpej Ivan, 5. «Souvenir d'amour», violina solo Batič Vanda, 6. «O Sanctissima», violina solo Kuntner Hari, 7. «Junak Vojanov», deklamira Ferline Marija, 8. «Lucia di Lammermoor», violina solo Ketiš Ivo, 9. «Variacije na božično pesem», svira na harmoniki Šušterič Zvonko ob spremljavi violine, 10. «Molitev pri jaslicah», deklamira Kek Ljubica, 11. «Pesem sre detinskih», deklamira Zvonko Šušterič, 12. Mali pa srčkan, Petrič, Ne luduj Lelo in Kukavica, svira zbor malih tamburašev, 13. Božični nagovor, 14. «Sveta noč — blažena noč», mladinsko petje pod božičnim drevescem. Vse člane pod prijatelje pokreta vabimo, da se udeležijo tega prvega našega mladinskega nastopa in skrbijo za čimvečjo udeležbo. Le z res veliko udeležbo bomo dokazali našim malčkom, da znamo ceniti njih trud in uspehe.

Volitve obratnih zaupnikov. Ne pozabite, da čas naglo beži in da bo kmalu tu januar, ko bo treba

voliti nove zaupnike po obratih. Ne čakajte zadnjih dni, takoj na delo vsi in vse. Javite se v tajništvu in se pogovorite s tajnikom o predpripavah za volitve. Tamkaj dobite tudi potrebne tiskovine. Nič odlašanja! Na delo!

Medvode

V nedeljo 27. t. m. se je vršila v Sokolskem domu v Medvodah širša seja podružnice NSZ v Medvodah. Udeležba je bila zadovoljiva in je videti, da je članstvo res zavedno. Sejo je otvoril predsednik podružnice tov. Oven, kateri je podal svoje poročilo, v katerem je apeliral na tovariše, da naj tudi podružnica v Medvodah osnuje poseben podporni fond, s pomočjo katerega bi se v stiskah pomagalo članstvu. Ta fond bi se ustanovil na ta način, da bi se zvišala članarina za 2 din, katero bi vsak član plačal mesečno za ta poseben sklad, ki bi ga upravljala podružnica sama in iz katerega bi se potem izplačevalo gotove podpore v primeru brezposelnosti, bolezni ali smrti tovarišev. Dalje je podal kratko poročilo o igri in veselici, kateri je priredila podružnica 20. t. m. Udeležba je bila sijajna, česar nismo pričakovali in smo imeli 1000 din čistega dobička, kar je bilo namenjeno za podporo brezposelnim delavcem in za kar smo kupili moko ter jo razdelili med brezposelne tovariše. Po tem poročilu je poročal strokovni tajnik o anketi, katero je sklical banska uprava zaradi bednega položaja delavstva papirnic v Vevčah in Goričanah ter o položaju v Medičevi tovarni. Sklenjeno je bilo, da bo potrebno na vsak način izpremeniti, oziroma dopolniti kolektivno pogodbo v Medičevi tovarni, odnosno dobiti popolnoma novo potrebam odgovarjajočo kolektivno pogodbo. Za praznike pa bo podružnica prosila podjetje za povišanje plač, odnosno za božičnico.

Tajnik je tudi govoril o pomenu strokovnega tiska ter dokazal nujno potrebo našega strokovnega glasila, na katerega mora biti naročen vsak na-

slednji delavec, ki stremi za zboljšanjem svojega socialnega položaja.

Pri slučajnostih se je govorilo o božičnici, katero bo podružnica priredila za otroke članov podružnice. Za to prireditev je odbor izdal potrebna navodila, da bo ja ugodno izpadla.

Nato je tov. predsednik zaključil širšo sejo s pozivom na članstvo, naj sledi organizaciji, naj pomaga odboru pri skupnem delu za izboljšanje gnotnega in socialnega položaja delavstva.

Ribnica

Dne 21. novembra je umrl v ljubljanski bolnišnici Tone Lovšin, član NSZ iz Ribnice za akutnim vnetjem slepiča. Prišel je prepozno v bolnišnico. Bil nam je vsem dober tovariš. Pogreba so se udeležili trije člani iz Ribnice. Podružnica mu je položila na grob venec. Zapušča mater, vdovo in tri brate. Počivaj v miru dragi Tone, naj ti bo lahka zemlja ljubljanskega polja, materi in bratom pa naše sožalje.

Obenem se zahvaljujemo na tem mestu tovarni Ivan Klun in tov. za brezplačen prevoz na tovarniškem avtomobilu in tovarišem, ki so šli na pogreb.

Zagorje

Dne 24. decembra 1938 ob 18. uri zvečer je sklicalo načelstvo II. rudarske skupine v Zagorju ob Savi v prostorih gostilne Dolinšek sejo glede razgovora o izvedbi izobraževalnih tečajev, ki se bodo vršili od 12. decembra 1938 dalje okrog 20 dni. Na tej seji je zastopnik naše podružnice tov. tajnik Radomir Savšek dal načelniku II. skupine Rudarske zadruge v Trbovljah predlog za enkratni prispevek kot božičnico od TDP.

1. Božičnice naj bi bilo deležno vse delavstvo TPD in to za vsakega družinskega člana enako, ne glede na kategorijo, ker draginja in potreba je za vse enaka.

2. Upošteva naj se pri tem tudi ženske, delavke, ki imajo nezakonske otroke.

3. Upošteva naj se delavstvo obrata «Apnenice», ki je najbolj prizadeto zaradi nizkih plač z večjim prispevkom.

4. Upošteva naj se reducirano delavstvo obrata »Apnenice».

Za omenjeni predlog prosi vse navzočne, Jugoslovensko strokovno zvezo, Zvezo rudarjev Jugoslavije, II. skupino in načelnika II. skupine rudarske zadruge, da iznesejo svoje mnenje in pripombe. Zaradi pomanjkanja časa se o tem predlogu ni sklepalo, pač pa je načelnik II. skupine rudarske zadruge v Trbovljah sklical sejo vseh strokovnih organizacij in II. skupine, da se bo o tej stvari razpravljalo dne 30. novembra 1938 v Zagorju pri gostilničarju Dolinšku. O uspehu bomo poročali.

Članstvu NSZ

Izvrševalni odbor je tudi letos založil izdajo narodno delavskega koledarja.

Koledarček je že dotiskan in ga bomo pričeli takoj razpošiljati.

One podružnice, ki koledarčka še niso naročile, prosimo, da to takoj store.

Vsebina koledarčka je pestra in bo našel v njem naš delavec navodila in nasvete, ki jih potrebuje v službi in doma.

Tovariši! Upamo, da bo postal lastnik koledarčka vsak član NSZ in prijatelj narodno strokovnega pokreta.

Pravice in dolžnosti obratnih zaupnikov

(Nadaljevanje.)

c) zaupniki posredujejo v kolektivnih in individualnih pravnih sporih, ki se tičejo članov obratne posadke. Posredujejo namreč med delavci in delodajalcem v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, posebno glede plač, izstopa in odpusta;

č) sodelujejo v upravi obrata v toliko, da smejo po § 109. vročati delodajalcu vloge za izboljšanje organizacije dela v podjetjih, torej predlagati pismeno zgolj tehnična izboljšanja v obratovanju.

Drugič pa so zaupniki dolžni nasproti obratni posadki skrbeti za medsebojni red in disciplino v obratu, podpirati člane z nasveti ob izstopu ali odpustu ter sodelovati pri humanitarnih napravah, ki se tičejo obratne posadke posebno pri zadrukah in podpornih društvih. Stik med obratno posadko in zaupniki ni posebej organiziran, ker se domneva, da je stik neposreden.

Tretjič pa sodelujejo zaupniki z inspekcijo dela. Ona nadzira delo zaupnikov, štiti njihove pridobljene pravice, odloča v sporih med obratno posadko ter njenimi člani in med zaupniki (§ 118. zakona o zaščiti delavcev), vendar more razrešiti zaupnika samo na predlog po § 112. zakona o zaščiti delavcev. Zaupniki pa morajo inspekciji dela na koncu vsakega leta pismeno poročati o svojem delovanju. Ob pri-

liki pregledovanja obratov si morajo inspektorji dela zanimati za delo zaupnikov in jim dati potrebna navodila, po katerih se morajo zaupniki strogo ravnati.

Delavsko zbornico pa so zaupniki dolžni samo obveščati.

Kakšen pa je pravni značaj zaupnikov? Iz pravkar očitnega področja zaupnikov sledi, da nimajo zaupniki kot predstavniki obratne posadke nobene civilno pravne opravilne sposobnosti in ne morejo zastopati obratne posadke v civilno pravnem smislu. Njihovo delovanje je po čl. 6. pravilnika samo posredniško-pomirjevalnega značaja. Zato ne morejo za obratno posadko in v njenem imenu sklepati z delodajalcem nobenih pravnih opravil, niti vršiti v obratu z delodajalcem funkcij; to posebej povdarja poslovnik v II. odst. čl. 6., da namreč ne smejo sprejemati v obrat in odpustiti delavcev in nameščencev iz obrata, enako ne smejo določati dnevnih mezd ali akordnih cen za delavce. V teh stvareh smejo samo posredovati. Pravni subjekti so in ostanejo delodajalec in posamezni delojemalci. Za polno pravno zastopanje obratne posadke bi rabili pooblastilo vseh tistih, ki naj jih zastopajo. Na tem se ne izpremeni I. odst. čl. 8. poslovnika, ko pravi, da je starešina zaupnikov zakoniti predstavnik delavcev v podjetju.

Progo Črnomelj — Vrbovsko

bodo gradili v lastni režiji

Lani spomladi je bil dogotovljen generalni načrt, katerega je potrdil minister za promet. Podroben načrt za razpis licitacije je bil izdelan letos spomladi in je bil tudi potrjen. To progo pričnejo graditi že v prvem triletnem razdobju šestletnega programa le zaradi nizkega proračuna. Toda misliti nam da, na čigav rovaš gre ta nizki proračun. Prav zaradi tega že sedaj opozarjamo merodajne faktorje, da se ne sme še bolj izrabljati socialno šibkega delavca, kateri naj bi bil tisti, ki bi moral največ doprinesiti k tej zgradbi. Saj se nam zdi čudno, da celo pri ponovnih licitacijah ni bilo ponudnika, ki bi to delo prevzel vsaj po izdelanem proračunu, temveč so bile vse ponudbe precej

višje. Sicer je smatrati, da so bile vse te ponudbe pretirane. Toda mišljenja smo, da je treba počakati in čas bo dokazal, da temu najbrže ni tako.

Ker pa je delovna moč že itak slabo plačana, pri javnih delih pa izgubi delavec še nekatere socialne dobrine, katere pritičejo vsakemu drugemu delavcu po zakonu v vsakem primeru, zato že sedaj resno opozarjamo odbor in vse merodajne faktorje, ki imajo odločilno besedo in ki vodijo vse priprave za to delo, da se ne bo skušalo štediti zaradi gotovih nizkih postavk pri že itak nizkih delavskih zaslužkih ter da se bo pravilno upoštevala tudi socialna stran in potreba našega delavca.

Poljska

-k Slehernega Slovana pretresa mraz, ako se zamisli v izdajalsko početje Poljske, ki ga je zavzela v času največje narodne nesreče Čehov, ki ga vrši proti Slovakom in sedaj proti podkarpatskim Rusom.

Slovaki sami pravijo, da Nemcem ničesar ne zamarijo, celo Madžarom odpustčajo, ne morejo pa odpustiti Poljski.

Da so Poljaki padli češkoslovaški republiki v najtežjih dneh v hrbet, ji odtrgali Tešinjsko ozemlje in si prisvojili čez sto tisoč Čehov, da so

bili bolj glasni kot Madžari, ko se je šlo za priključitev Karpatske Ukrajine Madžarski, da sedaj kljub svečani izjavi, da je vse v redu, zahtevajo korekturo meja v Visokih Tatrach, vse to je smatrati za izdajstvo nad Slovanstvom, ki jih izločuje za dolgo dobo let iz slovanskega občestva.

Poljska je hodila vedno svoja in čudna pota. V bivši Avstriji so bili Poljaki med nasprotniki slovanske vzajemnosti, povsod in vselej so podpirali protislovanske vlade v avstrijskem parlamentu, padali so

i Čehom i Slovencem v hrbet, da je mala nemška manjšina v bivši Avstriji vladala nad Slovani, ki so bili v večini, vse to so delali takrat, ko so bili še sami nesvobodni.

In sedaj, ko so se osvobodili in dobili podse Ukrajince, Beloruse in Litvance, torej narode, ki niso imeli nikdar prilike izvajati kako krivico nad Poljaki, sedaj te narode najgrše zatirajo, ki ga z nobenim maščevanjem opravičiti ne morejo.

To zatiranje in izdajstvo nad Čehoslovaki se ne more nikdar razumeti in še manje odpustiti.

Poljaki ne poznajo narodnostnih etičnih načel, čeprav imajo v svoji državi narodne manjšine 4.200.000 Ukrajincev, 1.200.000 Belorusov, 1.100.000 Nemcev in okrog 3 milijone Židov.

Taka je Poljska!

Vse drugo pa so Poljaki, to je poljski narod. Takoj bodo te besede razumljive, ako povemo, da vsa ta grozodejstva in izdajstva vrše **gospodje Poljske** mimo poljskega naroda.

Verjamete ali ne?

— da bodo tudi otroci iz «Otroškega vrta» morali nositi — dijaške čepice,

— da bo izšla zato ta naredba, ker se mora od sedaj naprej za vsakega vedeti: kdo je, kaj je in za koga je,

— da že delajo v Ljubljani paviljone, kjer bodo stoli in mize iz čokolade, posoda iz sladkorja in bo v njih sama mana in med,

— da se bodo v teh paviljonih hranili vsi res samo zavedni državljani,

— da se vračamo časom, ko bosta en grozd morala nositi kar dva zelo močna moža,

— da je vredno bolje imeti ga, kot želeti ga,

— da bo letos Miklavž nosil toliko različnih daril, da bo moral zelo paziti, da bo vsak dobil to, kar si želi,

— da bo železniška proga Črnomelj—Vrbovsko grajena v lastni režiji,

— da je ljubljanski ligaš trši oreh za zagrebske klube, kot so sami mislili,

— da je pretirano vedno le-to, ako nekdo hvali nekaj, kar ni dobro, ko vendar vsi vidijo, da je slabo,

— da se po napovedi že poslavljamo od slabih krivih prerokov, ki so napovedovali lepo in solčno vreme,

— da je v Evropi zelo priljubljeno igranje z lutkami,

— da potrebujemo pri nas nekaj resničnih strokovnjakov, ki znajo operirati z lutkami,

— da je lahko narod voditi, toda težko je biti dober voditelj,

— da je predavanje o trpežnosti stolov ali stolčkov preloženo na nedogleden čas,

— da je nedosegljiva vedno le zvezda, ki sije,

— da gostilničarji zelo radi kupujejo skodelice za čaj,

Kakor so v bivši Avstriji zastopali koristi galiških «spiritusfabrikantov», tako danes zastopajo koristi šlahčičev, poburžujene aristokracije in bogatašev, mimo naroda in v narodovo škodo.

Narod poljski je samo gnoj, ki gnoji gredice prepotentni aristokraciji. Zato tudi poljski narod poleg narodnih manjšin nima dosti pravice.

Ta narod plava v nepismenosti v nekulturnosti, živi v bornih kočah, ki jih Evropa več ne pozna.

Narod je zaostal, zato so poskrbeli njegovi gospodarji in še skrbe, da se ne dvigne.

Osební interes šlahčičev koraka nad in mimo interesov naroda in Slovanstva, zato so zatiranja in izdajstva poljske gospode dovolj pojasnjena.

Zaradi take politike gospode je bila Poljska trikrat deljena.

Stavba, ki sloni na nasilju in krivicah, nima in ne more imeti trajne vrednosti. Etično naravni zakoni govore močnejšo in uspešnejšo besedo.

RAZGLAS!

Krajevna Bratovska skladnica na Jesenicah odreja za mesec december 1938 sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 4. decembra g. dr. Čeh Milan, 11. decembra g. dr. Keržan Bartol, 18. decembra g. dr. Čeh Milan, 25. decembra g. dr. Keržan Bartol, 26. decembra g. dr. Čeh Milan.

Grafološki kotiček

«Mir»: Se motite; copernik pa nisem! Prerokovanje spada v področje Kolomanovega žegna, sv. Šem-bilje in praprotnega semena o kresu... in mir besedi! Ste mar potolažena sedaj vi temperamentna radovednica? Srečna ste, da gledate na to solzno dolino z vedrim nasmehom. Vi imate dosti smisla za dobrote in užitek tega sveta. Lahko se tudi prilagodite razmeram in ljudem, ker se dobro razumete na družabne karte. «Vseh »žavb» ste namazani, navihanka! Morebiti mi znate pa vi »šlogati» srečo? O, prosim!

Praktični nasveti

Knjigo, ki jo po neprevidnosti namažeš z mastjo, lahko očistiš. Če je kapnila mast na list, položi ta list med dva dobra pivnika in likaj čez z likalnikom, ki je srednje vroč. Pivnika bosta izvlekla mast.

Žgano apno postavi v vlažno in zatohlo sobo. Apno bo povleklo na sebe vlago in smrad.

Lasne uši najlažje odpraviš, če namažeš lase z mešanico petroleja in olja. Vsakega vzemi pol.

Po konjskih dirkah.

Mož pride domov:

On: Stavil sem na konja, ki nosi tvoje ime.

Ona: No, ali je prišel prvi.

On: Tako kot ti, za pol ure prepozno.